समेति देशबंधश्चित्तस्यधारणेतिसूत्रितं एकस्मिन्विषयेचित्तस्यस्थापनंधारणासाचविषयभेदादनेकधेतिसमधारणाइत्युक्तं वाग्यतइतियमनियमादीनामुपलक्षणं पृष्ठतःविप्रकृष्टतराःचंद्रसूर्यध्रुवमंडलादि धारणाः पार्श्वतःकिंचित्सन्निकृष्टानासाग्रभ्रूमध्यकंठकूपादिधारणाःअन्याःसंति तथापिताःप्रधारणाःप्रशिष्यप्रपौत्रादिशब्दवदत्रप्रशब्दार्थः ताःव्यवहिताइति अत्यंतमव्यवहिताःसमैवधारणाइत्यर्थः अत्रपुराणांतरे दशमन्वंतराणीहतिष्ठंतींद्रियचिंतकाः भौतिकास्तुशतंपूर्णंसहस्रंत्वभिमानिकाः बौद्धादशसहस्राणितिष्ठंतिविगतज्वराः पूर्णंशतसहस्रंतुतिष्ठंत्यव्यक्तचिंतकाइतिभूतेष्वभिमानाख्याहंकारेऽव्यक्तेचेतिसमकापेक्षयाइंद्रियबुद्धिधारणेअधिकेउक्तेतेअपिअहंकारधारणायामंतर्भवतः ॥१४॥ क्रमशइति पयःपयसःजलस्य षष्ठ्यर्थेप्रथमा बुद्धितःबुध्यातत्रतत्रविषयेस्थिरयातत्तदैश्वर्यंप्रतिपद्यते अत्र पृथ्व्यादिधारणानांस्थानबीजदेवतायोगियाज्ञवल्क्योक्ताज्ञेयाः यथा पादादिजानुपर्यंतंपृथिवीस्थानमुच्यते आजानोःपायुपर्यंतमपांस्थानंप्रकीर्तितं आपायोर्हृदयांतंयद्वह्निस्थानंतदुच्यते हृन्मध्यात्तुभ्रुवोर्मध्यंयावद्वायुकुलंभवेत् आभ्रूमध्यात्तुमूर्धांतमाकाशमितिचोच्यते पृथिव्यांवायुमास्थायलकारेणसमन्वितं ध्यायंश्चतुर्मुखाकारंब्रह्माणंसृष्टिकारणं धारयेत्पंचघटिकाःपृथिवीजयमाप्नुयात् वारुणेवा

समयाधारणाःकृत्स्नावाग्यतःप्रतिपद्यते॥ पृष्ठतःपार्श्वतश्चान्यास्तावत्यस्ताःप्रधारणाः॥१४॥ क्रमशःपार्थिवंयच्चवायव्यंखंतथापयः॥ ज्योतिषोयत्तदैश्वर्यमहंकारस्यबुद्धितः॥ अव्यक्तस्यतथैश्वर्यंक्रमशःप्रतिपद्यते॥१५॥ विक्रमाश्चापियस्यैतेतथायुक्तेषुयोगतः॥ तथायोगस्ययुक्तस्यसिद्धिमात्मनिपश्यतः॥१६॥

युमारोप्यवकारेणसमन्वितं स्मरन्नारायणंदेवंचतुर्बाहुंशुचिस्मितं शुद्धस्फटिकसंकाशंपीतवाससमच्युतं धारयेत्पंचघटिकाःसर्वरोगैःप्रमुच्यते वन्हावनिलमारोप्यरेफाक्षरसमन्वितं त्र्यक्षंवरप्रदंरुद्रंतरुणादित्यसंनिभं भस्मोद्धूलितसर्वांगंसुप्रसन्नमनुस्मरन् धारयेद्घटिकाःपंचवन्हिनासौनदह्यते मारुतंमरुतांस्थानेवर्णदेवसमन्वितं धारयेत्पंचघटिकावायुवद्व्योमगोभवेत् वर्णोयकारः देवईश्वरः रूपंरुद्रवत् आकाशेवायुमारोप्यहकारोपरिशंकरं बिंदुरूपंमहादेवंव्योमाकारंसदाशिवं चित्तेनचिंतयेत्सुखस्थंमुहूर्त्तमपिधारयेत् अत्रलकारादिबीजस्थानेषुअकारोकारमकारार्धमात्राबिंदून्यसेत् अव्यक्तधारणायांषष्ठ्यांनादं तदंतेशुद्धंब्रह्मैवशिष्यते तथाचतत्रैवोपसंहृतं त्वंतस्मात्प्रणवेनैवप्राणायामैस्त्रिभिस्त्रिभिः ब्रह्मादिकार्यरूपाणिस्वेस्वेसंहृत्यकारणे विशुद्धचेतसापश्यनादांतेपरमेश्वरमिति अहंकारधारणास्वरूपंतुस्थूलदेहासंगेनाहमेवेदंसर्वोस्मीत्यभिमानः अस्यैवतत्त्वमस्यादिवाक्यजांविद्यांविनाप्रलयःअव्यक्तधारणा ॥ १५ ॥ विक्रमाइति योगतउपायतःयुक्तेषुयोगेप्रवृत्तेषुयोगिनःएतेवक्ष्यमाणाविक्रमाअनुभवक्रमाःयथा येनप्रकारेणभवंतितथावक्ष्यामीतिशेषः आत्मनिदेहाभ्यंतरेपश्यतोध्यायतःपुरुषस्ययुक्तस्ययोगस्यसिद्धिंसम्यक्प्रयुक्तयोगसंबंधिनींसिद्धिंभूजयादिकां वक्ष्यामीतिशेषः ॥ १६ ॥

Digitized by Google